

MISIE

1

2017

BOLÍVIA

BEZ KONCA

KORÁB

Rodinné
VIANOCE

Štiavničanka
V COCHABAMBE

HOVORIŤ
CUDZÍM JAZYKOM

MISIE V HORÁCH

VYSPIEVANÉ

NOVÉ ÚZEMIA

Drahí čitatelia, možno ste zachytili správu o dobrovoľníčke z Poľska, dvadsaťšesťročnej zubnej lekárke Helene Agnieszke Kmieć, ktorá začiatkom januára prišla na pol roka do Bolívie pomáhať rehoľným sestram Služobnícam Božej Matky pri práci s deťmi v Cochabambe. Po dvoch týždňoch pobytu, 24.1.2017 bola dobodaná štrnástimi ranami dvoma mužmi, ktorí vnikli do objektu školy. Helena Agnieszka počas svojho života vyhlásila, že chce zomrieť v službe Bohu. Nikto netušil, že sa to naplní tak rýchlo. Posledná rana smerovala do srdca.

Niektorí vravia, že muži prišli kradnúť, iní že to bola pomsta drogovej mafie rehoľným sestram na nevinnej obeti, ktorá bolí najviac. Nevieť čo z toho je pravda. V minulosti viacero misionárov hľadalo v pralesoch kmene, ktorým by zvestovali evanjelium. Natrafili na drogovú mafiu a boli zavraždení.

Krátko pred vraždou sa mi podarilo rozprávať so Slovenskou sestrou Sárrou, ktorá pôsobí tiež v Cochabambe. V tomto čísle nájdete okrem iného aj rozhovor s ňou. Prosím Vás o modlitby za dobrovoľníkov a misionárov, aby sme nestrácali odvahu.

Ján Piatak

BEZ KONCA

Blížil sa koniec Roka milosrdenstva a ja som premýšľal, čo všetko priniesol a odniesol. Ponad všetky aktivity vo farnosti som si uvedomil, že hĺbka milosrdenstva, ktorú sme prijali, záležala len od nás.

Počas milostivého roka som sa zvykol modlievať: „Pane Ježišu Kriste, Synu Boží, zmiluj sa nado mnou hriešnym.“ Hľadiac do tváre Otca a na obeť Syna sa moja modlitba postupom času zmenila na: „Pane Ježišu Kriste, Synu Boží, pre tvoju lásku, zmiluj sa nado mnou hriešnym.“

Pri prevej modlitbe som si viac uvedomoval svoju slabosť a hriešnosť. Pri druhej Božiu lásku a to, že hoci minulosť nezmením, môžem ju odovzdať Bohu, prijať odpustenie, a tiež odpustiť sebe i druhým. Naozaj, čím viac som zakúšal milosrdenstvo, tým viac som dokázal mať rád ľudí, hoci boli hriešni. Oveľa ľahšie som odlišoval hriech od slabého človeka a nesúdil ho podľa toho, čo zlé spravil.

Vo svete často zaznievajú slová: „Keby Boh bol, nebolo by toľko zla, nedopustil by to.“ Keby sme sa držali Božích

príkazov a chápali ich ako prejav lásky, ktorú chceme prijať, nerozhodovali by sme sa pre všetko zlo. Prijímaním milosrdenstva v nás nanovo môže nastať Božie usporiadanie a zmena pohľadu na Boha. On je Boh starostlivý, vynaliezavý a trpezlivý. Pozná cestu von a povstanie zo všetkých pádov. Kým sa o tom nepresvedčíme, nebudeme to žiť naplno alebo vôbec.

Obzvlášť silný bol pre mňa moment ukončenia Roka milosrdenstva. Spolu s otcom biskupom sa na ňom zúčastnili kňazi, rehoľníci, i zástupcovia laikov z celého Vikariátu. Stretnutie malo formu putovania s misijným krížom, v ktorom je vložená relikvia Nazarie Ignacie, jedinej laickej blahoslavenej misionárky, ktorá pracovala v Bolívii.

Po častiach sme si vypočuli príbeh návratu syna do otcovho domu. Hoci som príbeh dôverne poznal, cítil som, ako Boh vylieva svoju milosť hlbokým prežívaním. Sprievodné slovo viedol verbista otec Ondrej Pešta. Mladší syn sa rozhodol pre cestu domov v okamihu, keď si uvedomil lásku svojho otca. Spoznal, že sa mýlil keď obišiel otcove príkazy a usmernenia. Láska ho vyťahovala z vlastnej biedy a priťahovala späť domov.

Každý z nás sa ocitáme ďaleko od Otca, ak nevidíme jeho lásku a záujem o nás. Najskôr sme pozvaní zobrať do ruky palicu a vydať sa na cestu

domov za Otcom a jeho láskou. Palica nám slúži na opretie, oporu. Predstavuje všetkých ľudí, ktorí nám

pomohli vstať, ktorí nás podržali, ktorí nám ukázali smer cesty.

Kráčajúc ulicami San Julián som aj ja ďakoval Bohu za všetkých ľudí, ktorí boli Božím nástrojom v mojom živote. Palice boli vyrobené na vzrast Bolívičanov, teda podstatne kratšie. Vďaka tomu som si uvedomil, že Boh si na naše očisťovanie používa aj „nepohodlných“ ľudí.

Otec je prvý, ktorý prejavuje iniciatívu. Je to On, ktorý očakáva syna, beží a objíma ho. Prejav lásky v objatí dodáva synovi odvahu a dôveru vo vyznaní svojej viny. Pri putovaní sme boli všetci kňazi k dispozícii ponúknuť Božie objatie vo forme sviatosti zmierenia. Pre mňa je vždy úžasné, že sa môžem

spovedať. Naozaj Otec je vždy k dispozícii. Otec nepočíta, koľko krát som ho už prosil. Jeho láska ma priťahuje. Nielen moja bieda.

Otec posielal svojich služobníkov, aby priniesli synovi najlepšie šaty, dali mu prsteň, sandále a pripravili hostinu. Je to oslava milosrdenstva, na ktorú sú všetci pozvaní. Ak sa ocitáme v kostole pri pohľade na niektorých ľudí v pozícii staršieho syna, je čas prijať milosrdenstvo, posilniť sa v láske. Prijatie odpustenia nás robí radostnými.

Pred vstupom na hostinu - svätú omšu, sme symbolické srdcia vložili do obetného košíka. Predstavovali naše zjednotenie s Ježišovou obetou a prijatie Otcovej vôle v našom živote. Celá omša mala radostný charakter. Videl som ako sa v tvárach zrodil nový, krajší život. Syn je u Otca. Už nechce odísť z domu a žiť po svojom.

Na záver vyzval otec biskup kňaza Ondreja, aby pripomenul anekdotu, ktorá sa spája s Rokom milosrdenstva.

Povedal: „Na jednej kresbe je znázornený otec biskup, pokúšajúci sa zavrieť bránu na katedrále. Vraví: ‘Nedá sa zavrieť, je zaseknutá’. Dole vidieť, ako má Ježiš nohu vo dverách a usmieva sa.“

Ako povedal pápež František: „Boh nikdy neprestáva ponúkať odpustenie vždy novým a nečakaným spôsobom.“

KORÁB

Bude pršať? Opýtal som sa hlavného miništranta. Zapozeral sa na oblohu a odpovedal: „Dnes nie, ale zajtra áno“. Nasadli sme do auta a vybrali sa do jednej časti Concepción odslúžiť svätú omšu.

V prístrešku pred domom už rodina vzorne pripravila stôl, na kláty položili dosky a urobili provizórne lavičky pre prichádzajúcich ľudí. Slabé svetlo žiarovky ako vždy pritiahlo na slávenie aj pozornosť množstva lietajúceho hmyzu, no my sme sa snažili napriek tomu sústrediť na čítania. Blížilo sa ohlasovanie evanjelia. Prehliadol som si osadenstvo a uvedomil, že homíliu potrebujem prispôbiť deťom, hovoriť jednoduchšie.

V evanjeliu Ježiš prirovnával svoj príchod k Noemovej dobe. Hlasná hudba z domu oproti vytvárala podobnú atmosféru a umocňovala Ježišove slová „ako v dňoch pred potopou ľudia jedli a pili, ženili sa a vydávali“ (Mt 24, 38). Náhodne som vybral

chlapca stojaceho v zástupe detí a poprosil ho, aby nám znázorňoval Noeho.

Len čo som začal hovoriť o stavbe korábu, spustil sa riadny lejak. Domáci vytiahli veľkú celtu, urobili prístrešku steny a všetci sa priam natlačili k obetnému stolu. Ozaj sme vyzerali ako v korábe. Dážď silnel a ja som hovoril o pribúdajúcej vode a potope. Keď som chcel spomenúť, ako po všetkom priniesla holubica olivovú ratolesť, zbadal som pod strechou „korába“ papagája. Všetko bolo autentické.

Počas bohoslužby obety sme boli spolu ako učeníci s Ježišom za jedným stolom. Možno aj to nám pomohlo prežiť svätú omšu

hlbšie. Po skončení som chcel ešte raz poďakovať Noemovi a až vtedy som si všimol, že ako jediný má v ruke dáždnik. Iba on vedel, či presnejšie veril, že bude dnes pršať a podľa toho sa aj zariadil. Ozajstný Noe.

Na druhý deň, v nedeľu, sme sa po svätej omši v kaplnke vybrali do komunít v pralese. Ako zvyčajne, chceli ísť so mnou viacerí ľudia. Priznám sa, nebol som nadšený. Vedel som, že cesty sa budú skôr podobať korytám riek. Z bezpečnostných dôvodov som aspoň dievčatá posadil dovnútra. Už som vychádzal z brány, keď pribehla mladá žena

a cez okno podala dievčatám dieťa v perinke a prosila, aby sme ho zobrali do komunity vzdialenej dve hodiny cesty. A čo keď bude hladné, bude plakať atď., pýtame sa jej? Na to im podala fľašu s mliekom a povedala, že to vystačí. Dievčatám sa nápad pozdával, ale ja som sa obával. Matky už nebolo a plný koráb sa chystal vyplávať na blatisté cesty. Vďaka Bohu dieťa celú cestu spalo, zobudilo sa až desať minút pred komunitou Palestina. Zrejme sa mu páčilo kolísanie a modlitba ruženca. Horšie to bolo s posádkou sediacou na zadnej otvorenej časti auta. Vraveli, že majú morskú nemoc.

V komunite San Pablo som pre početnejšiu detskú posádku mohol homíliu zopakovať. Dážď sa síce nespustil, ale aj tak mali zážitok zo záchrany sveta stojac na stoličkách so zástavou v ruke.

V nasledujúcich dňoch príbeh s korákom pokračoval. Stále viac pršalo. Blížil sa vianočný čas, a tak som sa snažil dostať ešte raz do všetkých komunít, vyspovedať ľudí, odslúžiť svätú omšu alebo aspoň dať lídrom Sväté písmo, liturgický kalendár, či urobiť predvianočnú katechézu a rozdať darčeky.

Na ceste do komunity Rio Blanco ležal vyvalený strom. Nezdal sa mi veľký. Vyskočil som

z auta, chcel rukami zlomiť pár konárov a uvoľniť cestu. V tom som začul desivý krik. Vrátil som sa do auta a posádka mi ukázala hada obtočeného na konári. Vytiahol som mačetu, lebo cesta ešte nebola uvoľnená, no had sa stiahol. Inokedy sme vošli do vody až po reflektory auta a motor na chvíľu vypovedal službu. Inokedy sme v noci zobrali z pokazeného auta v pralese celú posádku do bezpečia. Zažili sme aj veselé chvíle. Smiali sme sa, ako sa malé prasiatka učia váľať v blate. Záber sme nestihli odfoťiť v pravý čas, ale dôstojne som ich obišiel, aby nemuseli opustiť svoju mláku.

Možno si spomínate, ako som písal o obyvateľoch komunity Cerro Azul – Modrý vrch, ktorí sa presťahovali za lepším životom na miesto, kde nie je ani voda.

Bol som v susednej komunite v pralese Nueva Arani. Z diaľky ma zaujala nezvyčajná stavba domu a ja som vedel, že to nebudú Čikitanci. Usmiatá pani s malým synom mi potvrdila, že sú z Čapare. Podobne, ako v susednej komunite zachytávali iba dažďovú vodu. Keď sme sa pomodlili, požehnal som im dom, dal darček, manželovi Sväté písmo a opýtal sa, či niečo potrebujú. Ona s úsmevom odpovedala: „Čo my už len potrebujeme?“ Bola spokojná s tým, čo mali. Ukázala mi kurín so sliepkami, manželovu stolársku dielňu a ponúkla sušeným a vyprášaným mäsom z „Techí“, ktoré manžel ulovil.

Jej otázka: „Čo my už len potrebujeme?“, pri ktorej ukázala na prístrešok pod domom, sa mi vryla hlboko do pamäte. V jej otázke už bola aj odpoveď. Akoby povedala, že to ani nestojí za reč hovoriť o tom, čo vlastne potrebujeme. Čo všetko v živote potrebujeme a čo nepotrebujeme? Čo by sme si zobrali do korába a čo si zoberieme na druhý svet, keď po nás príde Ježiš?

Rodinné VIANOCE

6 Pred sviatkami som sa opýtal jednej učiteľky, po čom túžia deti na Vianoce? Odpovedala jednoznačne: „Po rodine“. V škole najviac zaznievali odpovede: „Aby sa ma otec opýtal, ako sa mám? Aby rodičia veľa nepili a nehádali sa. Aby sa rodičia vedeli zmieriť. Aby otec nemal viac žien a býval s nami. Aby sa k nám mama vrátila. Aby ma otec nebil tak silno...“ Odpovede ma zaujali a priviedli k zamysleniu, ako prežiť tento rok Vianoce v Bolívii.

Deti neprosili o mobily, počítače a iné hmotné veci. Zaujímavé pre mňa bolo aj to, že nepovedali: „Aby ma otec

nebil“, ale len o to, aby to nebolo tak silno. Údery otca sú v rodine akceptované matkou, ktorá vysvetľuje deťom, že otec má na to právo. Dokonca aj ona berie údery od muža ako prejav lásky a záujmu o ňu.

Počas roka sa v škole, ktorá je na mne zverenom území v Concepción, pre problémy v rodine pokúsilo o samovraždu pätnásť dievčat. Chlapci viac podliehajú drogám. Preto som chcel túžbu po rodine v srdciach všetkých naplniť poznaním Svätej Rodiny a spoločným slávením Vianoc.

Počas adventu sme po večeroch putovali z domu do domu a hľadali prístrešie pre Svätú Rodinu. Bol to čas na

zamyslenie, mnohé modlitby a neúfňajúce prosby za všetkých členov rodín, aby mohla nastať zmena. Po modlitbách nasledovalo spoločné posedenie a priateľské rozhovory. Nechcel som, aby sa túžba mladých splnila len na štedrý večer, ale aby sa atmosféra rodiny rozhorievala už predtým.

Deti mali týždeň pred Vianocami nácvik spevu doobeda i poobede a tri dni pred sviatkami Vianočnú školu. V miestnostiach pastoračného centra si každý deň vypočuli časť rodinného príbehu a potom vyrábali Betlehem

a postavičky do neho. Betlehemy potom priniesli na požehnanie a odniesli si ich do svojich domovov. V kaplnke som vyhlásil, že ak niekto chce, môže deťom doniesť na pracovné

dielne občerstvenie. Bol som milo prekvapený, keď prichádzali rodičia s tortou, chlebom alebo sladkosťami pre deti. U detí to zvýšilo radosť, že ich rodičia majú o nich záujem.

S rodinným príbehom sme navštívili aj deti v neďalekej komunite Limoncito. Na štedrý večer sa konal posledný deň deviatnika pri kaplnke. Pri konci nás čakal živý Betlehem a spoločne s Jozefom, Máriou a Ježišom sme vošli na svätú

večer som videl nejednu slzu dojatia v šťastných očiach. Na záver som ponúkol manželský kurz prípravy aj ďalším.

V posledný deň roka som všetkých členov rodín povzbudil k svätej spovedi, aby sme mohli počas adorácie získať plnomocné odpustky, a tak s čistým štítom vstúpiť do Nového roka a začať nový život s Bohom i v rodinách. Možnosť využili v hojnej miere. Otvorili sa na milosti, ktoré im Boh ponúkol. Kiežby túžba Vianoc v nás každým dňom rástla a premieňala sa v pokoj v rodinách počas celého roka.

omšu, ktorú doprevádzali hudobníci a anjelský zbor detí. Hovoril som o jasličkách v Betlehemskej maštaľke, ktoré boli stredobodom. Každý z nás sme jasľami a túžime po pokrme, po naplnení. Ježiš chce vstúpiť do rodín a premeniť ich svätosťou. Spoločenstvo pastorácie rodín pripravilo po skončení svätej omše pre všetkých horúcu čokoládu, rozdávali sa darčeky, zbor ďalej spieval a hral koledy.

sviatok Svätej Rodiny si v kaplnke slávnostne obnovili manželské sľuby všetky páry. Nebolo ich veľa, no každý pár som

po svätej omši poprosil o vydanie svedectva zo života s Bohom.

Najmladší pár si obnovil sľub po štyroch rokoch, najstarší po štyridsiatich

deviatich. Túžil som, aby boli svetlom pre ďalších, ktorí žijú v konkubináte. Poviem Vám, že tak sa aj stalo a v tento

deviatich. Túžil som, aby boli svetlom pre ďalších, ktorí žijú v konkubináte. Poviem Vám, že tak sa aj stalo a v tento

Štiavničanka V COCHABAMBE

Každý misionár má za sebou svoj príbeh o tom, ako ho Boh povolal. Často sú to cesty kľukaté a dlhé... Dnes Vám ponúkam rozhovor so sestrou Sárrou Alenkou Tokarčíkovou, ktorá ako jedna z mála Slovákov pôsobí v Bolívii.

Predstav sa, prosím, svojim krajanom a odhaľ, ako k Tebe Boh prehovoril.

Pochádzam zo Spišského Štiavnika, dedinky pri Poprade. Práve v tejto dedine pôsobili misijné sestry Služobnice Ducha Svätého. Odmalička som ich spoznávala, učili ma náboženstvo na základnej škole, mali sme spevácke i mládežnícke stretnutia, na ktorých som nechýbala. Veľmi ma oslovoval ich spôsob života, rada som sa s nimi stretávala nie len v kláštore, ale aj na ulici a vlastne kdekoľvek som z diaľky zazrela rehoľnú sestru, moje srdce poskočilo.

Vybudovali sme si priateľský vzťah so sestrou Laurou, ktorá po nejakom čase odišla na svoju misiu do Rumunska. Práve v tom čase môj otec chodieval na služobné cesty do Rumunska. Raz ma vzal so sebou a moja veľká túžba navštíviť ju sa splnila. Viac ako dva týždne som mala možnosť vidieť pre mňa úplne odlišný spôsob života ľudí chudobných, ale bohatých na lásku a ľudskosť. Myslím, že tento čas v Rumunsku bol pre mňa zrodením môjho povolania.

Po návrate som veľakrát premýšľala a pýtala sa Boha, prečo mi dal túto možnosť? Asi to nebolo len tak. S malou dušičkou som si uvedomovala, že možno ma Boh tiež pozýva do tejto služby. Byť sestrou misionárkou. V tom čase som mala pätnásť rokov. Ešte ma čakala stredná škola, ale táto myšlienka ma už neopustila. Stretnutia so sestrami boli intenzívnejšie a po maturite som sa rozhodla vstúpiť do kláštora. Na moje prekvapenie ma sestry nechceli prijať. Vraj mám ešte

trochu skúsiť realitu života, zaľúbiť sa... Čas som využila na prácu v Nemecku, kde som vnímala, aké ťažké je žiť sama, nepoznať dobre jazyk, nepoznať ľudí... Môj vzťah k Bohu sa ešte viac prehľboval. Po roku som nakoniec začala vytúžený postulát v Misijnej kongregácii služobníc Ducha Svätého. Po deviatich rokoch formácie, kde som mala možnosť byť v rôznych komunitách, apoštolátoch, pôsobiť v Rumunsku ako novicka, vyštudovať Ekonomickú univerzitu, som zložila doživotné sľuby.

Ako si sa dostala do Bolívie?

V žiadosti o doživotné sľuby si ako misionárky môžeme napísať tri krajiny, v ktorých chceme pôsobiť. Žiadala som o Bolíviu, Rumunsko a Fidži. Na moje nemilé prekvapenie som dostala misijné určenie pre Slovensko. Bolo veľmi ťažké pre mňa rozpoznať v tom Božiu vôľu a prijať ju. Niekedy najťažšia misia je doma, ale snažila som sa nájsť miesto v tejto misii a možno prestať snívať o inej krajine.

Začala som pracovať ako ekonómka na Arcibiskupskom úrade a popri práci som si dokončila inžinierske štúdium. Nepodarilo sa mi však prestať snívať o Bolívii. Preto som nanovo požiadala predstavených, či by som len predsa nemohla mať aspoň trojročnú misijnú skúsenosť. Tentokrát predstavení povedali áno a určili mi moju milovanú Bolíviu.

S čím sa chceš podeliť po takmer roku a pol Tvojho pôsobenia v Bolívii?

Som Bohu veľmi vďačná za Jeho prisľúbenie a vernosť. Som tu naozaj šťastná a kto ma poznal predtým vie, že som tu našla svoje miesto. Určite nie všetko je jednoduché a ružové ako to vyznieva. Už len opustiť svoju

rodinu, priateľov, krajinu nie je ľahké, ale to podstatné "pravé orechové" sa ukrýva v hĺbke srdca a odráža v očiach človeka. A v tých mojich vraj vidieť iskru, ako mi mnohí hovoria.

Prvé mesiace som študovala španielčinu. Bolo to ťažké obdobie, keďže som nikomu nerozumela, nevedela som povedať jednu súvislú vetu, na otázky ľudí som nebola schopná odpovedať. Možno aj preto som bola zapálená pre intenzívne štúdium nielen v škole ale aj doma. Veľkou oporou pre mňa boli a sú sestry mojej komunity. Dom máme v periférnej časti Cochabamby, kde sme tri sestry. Jedna z Argentíny, ďalšia z Poľska a moja maličkosť zo Slovenska.

Máme rôzne druhy apoštolátov, ako skupinu žien, ktoré sa majú možnosť naučiť šiť na šijacích strojoch, piecť rôzne druhy koláčov, vzdelávať sa a zvýšiť vedomie vlastnej hodnoty. Tu sú ženy často krát ponižované, niektorým sa nedostalo ani len základného vzdelania a nevedia písať a čítať. Pre deti a mladých mávame doučovanie, kde spolu robíme domáce úlohy a hrovou formou sa snažíme naučiť ich myslieť. Ja som zodpovedná za tento apoštolát. Vďaka dobrodincom sme vybudovali aulu, aby deti mali priestor na vypracovanie svojich úloh, tiež na hru a zábavu.

Deti sú veľmi hravé, pribojné, ale keď počúvam históriu ich života, veru mi je často krát do plaču. Dvanásťročné dievčatá sa musia postarať o ostatných súrodencov, lebo rodičia odišli do iného mesta za prácou. Vidím, ako prežívajú strach, lebo ich otec

pije a potom bije ich mamu. Tu je považovaná za zvláštnu rodinu, kde muž nebije svoju manželku. V mnohých rodinách je násilie, strach, alkohol; muži prejavujú svoju nadradenosť. Šiestaci raz mali za úlohu napísať

kde, s kým a ako žijú. Čítala som príbeh jedného dievčaťa a veru som mala čo robiť, aby som sa nerozplakala. Budme vďační za rodiny, v ktorých sme vyrastali, kde sa nám dostalo veľa lásky, teplo domova, a kde sme zo strachu z násillia nemuseli utekať.

S pomocou ľudí sestry tiež postavili kaplnku zasvätenú Ružencovej Panne Márii. Pre nedostatok kňazov sa v nej slúži sv. omša iba raz do mesiaca a pri udeľovaní sviatostí. Snažíme sa ľuďom sprítomniť Boha každodenným životom, skutkami, modlitbami a podaním

pomocnej ruky. Častokrát sme pre ľudí lekármi, učiteľmi, rodičmi, priateľmi, radcami. Vedia, že na našu bránu môžu zaklopať v ktorúkoľvek hodinu a že ak je to v našich silách, pomôžeme. Či ide o bolesť hlavy, zubov, rozbité koleno, pôrod, bitku v rodine, strach či ubolené srdce, sestry neváhajú odpovedať.

Uvedomujem si, že realitu týchto ľudí veľa krát nemôžem zmeniť, iba ju prijať. Niekedy ma to stojí veľa úsillia, ale mojou úlohou alebo skôr túžbou je žiť s nimi to, čo žijú oni, venovať im svoj čas a učiť sa od nich. Využiť naplno prítomný okamih a vychutnávať život.

Rada som sa s vami podelila o tieto skúsenosti. Je ich oveľa viac, ale myslím že už z vypovedaných môžete mať lepšiu predstavu o živote na opačnej pologuli. Prosím o modlitby pre nás a pre našich ľudí, aby Boh pôsobil v našich životoch.

HOVORIŤ

CUDZÍM JAZYKOM

Postupom času spoznávam jazyk, ktorým sa v Bolívii rozpráva. Nejde len o španielčinu. Ide aj o pochopenie životných postojov a odhalenie ich hlbšieho zmyslu. Veľmi by mi pomohlo, keby som o tom vedel už pred vstupom do Bolívie. Vedel by som správne zareagovať a vyhol sa viacerým nedorozumeniam.

Každý misionár je postavený pred úlohu zvládnuť cudzí jazyk. Veľakrát začína už doma a pokračuje v misiách intenzívnym jazykovým kurzom, počas ktorého sa učí pozeráť na život inými očami. Úspech nezávisí len od učiteľov, ale aj od snahy mať otvorené uši, ústa, oči i srdce.

V Bolívii sa prejavuje zvláštnym spôsobom úcta a neúcta k človeku, jeho nadradenosť, či ochota

znížiť sa. Ľudia pochádzajúci zo západnej hornej časti hovoria španielčinou, pri ktorej používajú viac zložený budúci a minulý čas. Ľudia z orientu sa vyjadrujú v jednoduchom prítomnom a budúcom čase. Pre nás, Slovákov, asi nie je veľký rozdiel ak počujeme napríklad: „budem volať“

alebo „zavolám“. Jednoduchý minulý a budúci čas je v Bolívii považovaný za prejav dôstojnosti, hodnosti a výsady. Ľudia vedia, že ak prídu napríklad k lekárovi nesmú sa

opýtať: „Budete volať?“, ale: „zavoláte?“

Je mojou úlohou spoznať, kto do akej skupiny patrí a podľa toho sa s ním aj rozprávať. Spočiatku som si myslel, že bude správne prihovoriť sa každému „vyššou“ španielčinou a tým mu dať najavo, že si ho vážim. Opak je pravdou. Ak sa takým spôsobom prihovoríte nejakému dieťaťu, automaticky sa stiahne a začne sa skrývať. Pre neho to znamená, že ste cudzinec, že nad ním chcete panovať a ono vás musí počúvať, na nič vám nesmie odpovedať „nie“, na všetko musí prikývnuť, respektíve vycítiť odpoveď, ktorú chcete počuť. Zobrať od vás všetko, so všetkým byť spokojný, na nič sa nesťažovať a v žiadnom prípade vás za nič verejne a otvorene nekritizovať, ani nenaprávať. Ak sa k ľuďom dokážete priblížiť v ich časoch, budú vedieť, že ich akceptujete, nepovyšujete sa nad nich a skôr sa vám otvoria.

Tento postoj súvisí s príchodom španielčiny. Ľudia z hôr síce začali hovoriť španielsky, ale v ich pôvodnom jazyku kečua je špirálovité, opakujúce sa chápanie a vyjadrenie času. Preto im je bližšie vyjadrovanie v perfekto. Pre ľudí z východu čas plynie a nevráti sa. Pre „východniarov“ sú „západniari“ vždy len obyčajní dedinčania, teda niekto menej.

Z pohľadu Európana sú Bolívijski bez rozdielu chápaní často ako ľudia, ktorých slová nemajú váhu. Z Európskej kultúry sme zvyknutí na presnosť, vyžadujeme pracovitosť, dodržanie slova a času, lebo ako sa hovorí: „Čas sú peniaze.“ Nakoľko Bolívijski vedia, čo je to byť otrokom, majú hlboko zakorenené, že pracovať pre druhých naplno sa neopláca. V ich mysli stále vládne, že nimi ostanú, či sa budú snažiť, alebo nie. Ak zoberiete do práce nového človeka a ten sa snaží, aby ste ho zobrali aj na druhý deň, ostatní sa mu smejú, že načo toľko robí, keď aj tak nedostane viac a prácu nemá nik istú. Zamestnávateľ je chápaný ako pán, ktorý nepracuje a na

jeho slová treba vždy odpovedať kladne. Ak sa dohodnete na čase, kedy bude hotový výrobok či práca, pre nich nie je podstatný deň, ale to, že to niekedy bude. Postoj k práci nie je teda len lenivosťou ako by sa mohlo zdať, ale aj rezignáciou a vyjadrením, že sa ich situácia nezmení. Mnohí stratili sny a ciele, alebo ich ani nezačali snívať a stavať.

Bolívijski sú nekompromisní v tom, že nikdy na nich nesmiete zvýšiť hlas, nič im nemôžete dať príkazom, ani ich napomenúť, či priamo povedať, že klamú. Ak to urobíte, odvrátia sa od Vás. Pre nich je priateľom ten, kto im všetko toleruje. Sú na to hrdí, nechcú to zmeniť, je to ich kultúra národa. Myslím, že je to stále

v podvedomí reakcia na španielsku kolonizáciu a ich podmaňovanie.

Treba ich pochváliť za ich chápanie slov „Čas je zlato“. Na jednej strane síce veľakrát neprídu na čas na stretnutia či svätú omšu, ale v ich živote presný začiatok prakticky neexistuje. Vyberú sa na stretnutie aj načas, ale ak stretnú po ceste známeho, tak sa s ním pokojne porozprávajú. Pre nich toto znamená úcta: dať blížnemu čas. Prejsť popri niekom len tak a neporozprávať sa aspoň chvíľu je pre mnohých prejav neúcty a znamená, že s nimi máte problém a nechcete im obetovať „zlato“. Pozvanie na akýkoľvek druh oslavy sa preto nikdy nesmie odmietnuť. Aj keď máte povinnosti, očakávajú, že prídete aj keď s oneskorením. Rovnako očakávajú, že sa budeme pozerieť na ich príchod na slávnosť svätej omše. Podobne sa nesmie odmietnuť žiadna strava, ktorú vám podajú.

Podobných príkladov je veľa. Ich nepoznaním nie ste ospravedlnený, pretože všetky pravidlá chápu ako čosi prirodzené. Bolívijski sú veľakrát smutní, že misionári chcú viac meniť ich kultúru, ako ich chápať a akceptovať.

Myslím, že ak ich budeme mať radi, začneme ich aj chápať a nachádzať spôsoby, ako sa tešiť. Ak napríklad pred slávnostnou svätou omšou hrá hlasná hudba a tancujú sa tance ako vďakyvzdanie Bohu, či tance pre Pannu Máriu, pritiahne to ľudí ku kostolu skôr a môže sa začať na čas. Inokedy je dobré aby sa hlasná modlitba ruženca dostávala do ich prístupov a volala ich na nedeľné slávenie.

Postupne sa snažím vytvárať atmosféru, že sa nedelíme na my a vy, ale spoločne pracujeme, modlíme sa, oddychujeme a tak budujeme dôveru a dobré vzťahy. Mám nádej, že spoločne to pôjde. Chcem sa naučiť hovoriť ich jazykom a vnieť im doň Ježiša, ktorý je Cesta, Pravda a Život. Veď „keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal.“ (1 Kor 13, 1)

MISIE V HORÁCH

V januári sa mi naskytla možnosť zmeniť misijné prostredie pralesa za hory a sprevádzať pár dní kňaza pôsobiaceho v komunitách na hranici Bolívie a Čile. Misie v horách ma vždy lákali a tak som si to vyskúšal na ostro. Keď otec biskup Antonio Bonifacio Reimann zavolať do františkánskeho kláštora a vybavil všetko potrebné netušil som, čo všetko za pár dní zažijem.

Františkán otec Pavol prijal kňazskú vysviacku v roku 1968. Čoskoro bude oslavovať sedemdesiatpäť rokov života a do najvzdialenejších komunít sa podľa jeho slov vydal posledný krát. Jeho farnosť je veľká ako rodné Belgicko, navštevuje v nej tridsaťšesť komunít. V horách Kordilier prekonáva výškový rozdiel 5100 metrov, prechádza okolo sopiek, cez púšť, prírodné rezervácie i termálne vody.

V nehostinnom prostredí nebýva veľa ľudí, no už pri výjazde otec Pavol povedal: „Teraz som nechal deväťdesiatdeväť ovečiek a idem hľadať jednu stratenú.“ Počas dlhej cesty som mal možnosť načrieť do jeho vnútra a obohatiť sa životnými skúsenosťami a svedectvom. Ukazoval mi kde je aká komunita, akí tam žijú ľudia, aké majú problémy i požiadavky na neho.

Zväčša sa na návštevu komunít vydával každý mesiac

na pätnásť dní. Chodil teda nabalený, nosil si stravu, teplé oblečenie i deky. Spal v príbytkoch ktoré mu ponúkli, ale na viacerých miestach má aj skromný františkánsky domček, kde nechýbajú základné potraviny v konzervách.

Postupne sme naberali výšku až nad štyritisíc metrov a ubytovali sa v dedinke Lirima, kde žijú Aymarovia. Skoro tridsať rokov s nimi pracuje a ovláda ich jazyk tak dobre, že s ľahkosťou chcel učiť gramatiku aj samotných Aymarov, čo mu však vo svojej hrdosti nedovolili. Podobne ako kečua, jazyk ktorým sa hovorí na susednom Altiplane, vetu netvorí podmet, predmet, prísudok, ale na jedno slovo sa nalepujú slabiky, ktorých býva i pätnásť.

Ich pohľad na svet a život je iný ako náš. Podľa nich budúcnosť je za nami, lebo ju nevidíme a minulosť pred nami, lebo ju vidíme. Pre Aymara je celý stvorený svet posvätný. Človek môže komunikovať so zasneženými vrcholmi hôr, údoliami, zemou, slnkom, získať si ich náklonnosť a ochranu. V opačnom prípade môžu byť pre neho záhubou. Úlohou človeka je dotknúť sa ich svojou dušou, komunikovať s nimi a prinášať im dary a obety.

Prvé obety sa prinášajú pred narodením dieťaťa. Pupočná šnúra sa mesmie prerezať kovovým predmetom. Znamenalo by to, že dieťa bude zabitú. Režú ju preto sklom. Umyjú placentu, ozdobia kvetmi a z nej veštia dieťaťu budúcnosť. Neskôr ju spália a popol rozsypú na streche domu.

Veria, že pod nami je svet „manqha pača“ a nad nami svet „alax pača“. Svet v ktorom žijeme „aka pača“ je vystavený oboj silám a našou úlohou je žiť v rešpekte s oboma. Počas prvých troch rokov sa nesmú deťom strihať vlasy, aby ich nemohol nik použiť na prekliatie. Na tretí rok sa pripravuje veľká hostina, kde sa vyprosuje priazeň „Pača mamy“ - matky zeme, duchov domu a Boha Otca. Hostia odstrihujú chumáče vlasov dieťaťu a dávajú mu finančné dary.

Neskôr sa dieťa učí komunikovať s „ochrancami domu“. Na streche sídli „Condor“, v kuchyni prebýva „Qhiri Awiča“. Rovnako veria v prítomnosť anjelov. Na lúkach sa dieťa učí mená všetkých duchov hôr a údolí. Najčastejšie

sa modlia k „Pača mamy“. Akýkoľvek nápoj nedopijú, ale časť vylejú na zem. Nakoniec sa učia rozpoznať nebezpečné miesta, kde sídlia zlí duchovia: saxra, ñanqha, supaya. Spolu rozoznávajú osemdesiatdeväť nadprirodzených bytostí.

Najviac obiet sa prináša začiatkom roka, ktorý slávia Aymarovia na prelome júla a augusta. Vtedy vraj vychádzajú zo zeme diabli a preto Aymarovia prosia vrchy o pomoc a ochranu. Príjímajú aj osobu Ježiša Krista, pretože je Syn Boha a veľa trpel, ako aj oni trpeli. S obľubou uctievať Pannu Máriu. Je pre nich stelesnením Pača mamy.

Slávenia výročnej slávnosti začínajú dodnes vo viacerých komunitách krvavou obetou baránka na kopci pri východe slnka. Potom sa pokračuje v chráme svätou omšou. Viaceré sviatky bývajú v posledných rokoch premiestňované na

január, keď je teplejšie. V júni býva veľa snehu a teploty nezriedka klesajú na dvadsať stupňov pod nulou.

Vigíliu začali sláviť obetou „Koa“ Pača mame. Na krku mali šnúrkou s vrecúčkom, v ňom koku a kvety. Utvorili kruh, každý fúkol do vrecúčka a dal ho inému z kruhu. Ten vrecúško vzal, vybral kúsok koky, vložil ho do úst, fúkol do vrecúška a obrad pokračoval až do vtedy, kým sa nevystriedali všetci. Potom im kňaz požehnal kvety a sviece a vysvetlil, že kvety predstavujú lásku k Bohu a Panne Márii a sviece nám prinášajú svetlo, Ježiš je Svetlo sveta. Obrad pokračoval sprievodom s dychovkou do kostola a modlitbou ruženca.

Na druhý deň bola svätá omša. Na slávnosti bol aj kňaz verbista, otec Agustin zo susedného mesta, pôvodom z Indonézie. Bola mu veľká zima,

a tak mu otec Pavol požičal kňazské rúcho, ktoré Aymarovia vlastnoručne vyrobili. Sú na ňom vyobrazenia „mocností“, v ktoré veria.

Počas omše vošla do kostola lama, hoci pri vchode stála

ozbrojená pohraničná polícia. Zasmial som sa, že otec Pavol našiel nie stratenú ovečku, ale lamu. Viaceré omšové texty viedol v jazyku Aymara a bolo

vidieť, ako to domácim imponuje.

Po skončení omše sa všetci presunuli pred kostol. Najvyššia autorita ma verejne

vyzvala, aby som pristúpil aj ja a obetoval Pača mame, pritom mi podal vrecúško s kokou a ukázal ako mám do neho fúknúť. Povedal som mu, že som to nikdy nerobil a dal najavo, že ani nebudem. Pozrel na mňa kamenným výrazom, no ja som položil vrecúško a odišiel zo slávnosti na izbu.

V mysli som si premietal všetky slová ktoré som predtým počul o Aymaroch, že sú to najtvrdšie povahy a čo od nich môžem čakať. Na jednej strane som oceňoval prácu misionárov, ktorí sa im snažia priniesť Ježiša ako jediného Boha a ukazujú im Pannu Máriu ako Božiu matku, a na druhej strane som mal

pred očami toľkých mučeníkov, ktorí neobetovali iným bohom a radšej umreli.

V ten večer, ďaleko vo svete, vysoko v horách som pred spaním povedal Bohu, že ak v noci prídu podnapití Aymarovia a budú ma žiadať to isté, ako pred chvíľou, som ochotný vydať akékoľvek svedectvo o jedinom Bohu, ktorý existuje.

Spomenul som si aj na Slováka, františkána brata Vavrinca, ktorému sa Bolívijski vyhrážali lynčovaním, upálením.

Tej noci Aymarovia neprišli, a ja som vtedy ešte netušil, že o šesť nocí neskôr príde v Bolívii o život Helena Agnieszka, dobrovoľníčka z Poľska.

Na druhý deň som sa doobeda, kým ešte mnohí spali, vydal na kopec pri dedine, ktorý mohol mať asi 4800 metrov. Vrátil som sa

poobede a ako prvé sa ma dedinčanka pýtala, či som priniesol obeť vrchu. Povedal som, že som sa hore v pokoji skoro hodinu modlil k Bohu a potom zišiel.

Následne som dostal prednášku o tom, ako má moja

duša začať komunikovať s vrchom a ako treba obetovať vrchu: kameňom si pošúčať pokožku na ruke a položiť ho na vrch. Vraj preto sú na vrcholoch kamenní muži. V ten deň sa podobne slávil aj sviatok Ružencovej Panny Márie. Nasledovala procesia po dedine s požehnaním na všetky svetové strany.

Potom sme sa vydali do ďalších komunít. Otec Pavol mi hovoril aj príbehy o sopkách, ktoré si rozprávajú Aymarovia. Pred koncom cesty mi v jednom

zo „svojich“ domov ukázal fotku spolubrata, ktorý umrel náhle keď zostúpil z vrchov na úroveň

mora. Takto sme dokončili jeho poslednú veľkú cestu.

Otec Pavol nemá rádio, počítač, internet, televízor, fotoaparát ani mobil. Poďakoval som sa mu za svedectvo života a za možnosť spoznať jeho obeť, ktorá bola doteraz skrytá svetu. Týmto článkom mu nechcem zobrať poklady, ktoré si zhromažďoval v nebi, ale Vám ukázať svedectvo a príklad života s Bohom. Nech ho Pán odmení za jeho námahu.

VYSPIEVANÉ

Podobne, ako minulého roku, aj na Vianoce 2016 sa rozhodli mladí z Bystrian, Olcnavy, Hincoviec a Trstán pripraviť Vianočnú akadémiu zloženú z piesní a básní a dobrovoľný príspevok ľudí venovať na misie v Bolívii. V Bystranoch sa vyzbieralo 318 eur, v Olcnave 487 eur.

V Hincovciach a Trstánoch vykoledovali mladí 320 eur. Peniaze sa rovnako rozhodli obetovať na misie v Bolívii.

Ďakujeme spevákom a hudobníkom, že si našli čas na nácviky a dokázali spojiť pracujúcich i študentov. Ďakujeme, že sa teplo Betlehemskej maštale mohlo dostať až k nám, že ste misijným ohňom znova rozohoreli srdcia ľudí.

Ďakujeme úprimne všetkým veriacim, ktorí obetovali aj financie na

pomoc misiám v Bolívii. Osobitne ďakujeme pánovi kaplánovi Matúšovi Bašistovi, ktorý viedol i účinkoval v spomínaných aktivitách. Pán Boh odplať!

NOVÉ ÚZEMIA

Pred časom ma navštívil neznámy muž. Na jeho tvári som videl vyčerpanosť, únavu, ale aj neutíchajúcu prosbu o pomoc. Muž sa predstavil ako líder komunity „Integración“. Nikdy som o nej nepočul a hneď som sa ho opýtal, či patrí pod moju farnosť. Komunita leží bližšie k susednej farnosti Santa Rosa, kde pracuje verbista Ondrej Pešta, ale dozvedel som sa, že patrí do mojej správy.

Líder vravel o nových územiach, o nových komunitách, ktoré ležia viac na sever pri Brazílskej hranici v parku Noel Kempff Mercado. Hovoril, že komunit je asi desať a ešte nikdy v nich nebol kňaz. Ľudia nepočuli Božie slovo, nie sú pokrstení, nemajú kostol ani kaplnku.

Nemohol som sa vydať hneď na návštevu, ale prisľúbil som, že vyrazím v januári. Zároveň som využil jeho prítomnosť a hovoril mu o začiatkoch ohlasovania, o formácii, o práci laikov, o možnostiach stretávania, čítania Božieho slova a prípravnej fáze pred mojím príchodom. Dal som mu Božie slovo, Modlitebník pre lídrov komunit a iné užitočné veci. S Ondrejom sme sa dohodli, že posledné januárové dni vyrazíme spoločne obzrieť nové územia.

Večer pred odchodom nám cestu zhruba nakreslil jeden domorodec. So zásobou benzínu viac ako sto litrov sme postupne vchádzali do nepoznaného pralesa. Obdobie dažďov sa nám ukázalo v plnej sile. Napriek tomu sme postupne nachádzali nové komunity. Všade nás nadšene privítali. Spoločne sme sa pomodlili, porozprávali, dali im sväté ružence alebo modlitbu Korunky k Božiemu milosrdenstvu, Modlitebník pre lídrov a deťom sladkosti. V jednej komunite sme odslúžili aj svätú omšu.

Strážcovia parku sa o nás dobre postarali a poukazovali nám z člna krásy prírody. Zaviedli nás

aj k mohutnému vodopádu. Vtedy som si spomenul na film Misia, ako jezuiti šli rovnako na nové územia. Noel Kempff Mercado, podľa ktorého je park pomenovaný, skončil svoje objavovania prírody tragicky v roku 1986, keď v parku pristál na neznámom letisku a bol usmrtený drogovou mafiou. Na jeho počesť postavili v parku prístrešie a poľnú kuchyňu, ktoré sme aj my využili.

Pri ceste späť bolo benzínu málo. Prejsť sto kilometrov v pralese trvá asi štyri hodiny. Viackrát sme sa museli vrátiť a hľadať novú cestu. Pre spadnutý most hrozilo, že sa v nedeľu nedostaneme na svätú omšu na sľúbených miestach. Napokon sa mužom zázračne podarilo postaviť za pár hodín nový „most“. Keď mi povedali, že mám prejsť s autom po mokrých oválnych brvnách, obalených mazľavým blatom, prežehnal som sa a s Božou pomocou prešiel na druhú stranu.

Boh vyplnil našu prosbu pri vešperách, aby sa nám podarilo ešte dnes dosiahnuť domov. Na ďalšiu návštevu sa vydám najskôr po skončení obdobia dažďov. Zatiaľ budem pripravovať cestu modlitbou, o ktorú prosím aj Vás.

Štedrý deň

Nácvik hudobníkov

FOTOGALÉRIA

Návšteva chorej

Formácia lídrov

Biblická formácia

Odpustová slávnosť

Miništranský výlet

Stavba veže

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoráciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK080900000000522512863 (Ján Piatak).